

MIKULÁŠOVI BAKOŠOVI

28. VII. 1945

Pri rozhovoroch o spôsobe osláv prvého výročia nášho povstania vznikla tiež myšlienka, či by sme v rámci osláv v dňoch okolo 29. augusta nemali urobiť kongres alebo konferenciu kultúrnych pracovníkov slovenských (literárnych, vedeckých i umeleckých) v niektorom meste v blízkosti B. Bystrice (Sklené Teplice alebo iné miesto, dopravne dosiahnuteľné), kde by sa aj strava a nocľah dali zaopatriť pre účastníkov kongresu. Išlo by o kongres pracovný, na ktorom by sa rozptýlili nejasnosti v pomere niektorých spisovateľov a kultúrnych pracovníkov k našej súčasnosti, likvidovať by sme mali na tejto konferencii i nevyjasnené otázky bratislavského manifestu po B. Bystrici a hlavne dať širokú spoločnú platformu pre účasť všetkých kultúrnych pracovníkov na práci kultúrnej.

Prosím Ťa, aby si zvolal niekoľko ľudí a poradil sa s nimi o tejto myšlienke. Atmosféra osláv by bola najlepšia pre uskutočnenie tohto kongresu. Zvolali by sme 80—120 ľudí, z ktorých by tí, ktorí majú čo robiť na hlavných oslavách, alebo ktorí by sa ich chceli zúčastniť, mohli by po skončení kongresu tá odísť. Na programe by boli 2—3 referáty a potom predovšetkým dôkladné diskusie. Na kongrese by sa mohla zúčastniť i delegácia českých spisovateľov, ktorá by sa potom zúčastnila na oslavách v Banskej Bystrici.

Len tak mimochodom, bez toho, aby si môj návrh nárokoval na definitívu, navrhujem, či by nemohol byť prvý referát o našich kultúrnych udalostiach od teplického kongresu do povstania, resp. do oslobodenia, druhý referát o budúcich perspektívach nášho kultúrneho i umeleckého vývoja. Tieto referáty by mali vyjsť o deň-dva skôr, aby si ich účastníci mohli

prečítať a aby kongres (konferencia) len diskutovala o určenej téme.

Naše povereníctvo chce štátne, teraz národné ceny, vydať k 29. augustu. Konferencia by ich odhlasovala, resp. pririekla tým, ktorí ich majú zaslúžene dostať. Konferencia by mala vyvrcholiť novým manifestom našich kultúrnych pracovníkov, ktorý by bol výrazom zmýšľania našich kultúrnych pracovníkov. Okrem literárnych pracovníkov mali by prísť na konferenciu i umelci. Ako hostí by sme pozvali partizánov, vyspelejších robotníkov, ktorí by v niektorých diskusiách mohli prehovoriť. Skrátka, tak si myslím, že by sa konferencia vyrovnala s tými nepeknými zjavmi, ktoré sa zjavili v našom kultúrnom živote za minulých 6 rokov, zároveň však konkrétne stanovila ideový smer i praktické ciele kultúrnej práce na Slovensku (napr. výchova výtvarná, poňatie našich literárnych dejín vo vzťahu k českým literárnym dejinám atď., atď.), čo by napomoh-

---

1. VIII. 1945 posielala Novomeský odpis tohto listu M. Chorváthovi, vtedajšiemu povereníkovi informácií. V úvode píše: „Bakoš poznamenáva, že už vyše dvoch mesiacov z iniciatívy Vedeckej syntézy pripravuje sa manifest pokrokových umelcov a vedeckých pracovníkov, vyrovnávajúci sa s fašizmom v kultúre a podávajúci program jednotlivých umeleckých oblastí a vedeckých odborov pre budúcnosť. Na príprave sa zúčastňuje asi 30 vedeckých a kultúrnych pracovníkov. Títo všetci by mali byť zapriahnutí do prípravných prác a konferencia by mohla byť zdarilá.“ List Chorváthovi sa končí slovami: „Veľmi by som Ťa prosil, aby si dal podnet pre vyznačené a nechal dozerať na správne organizovanie celej záležitosti.“

Na Chorvátha sa Novomeský obrátil po Bakošovom liste z 29. VII. Bakoš napísal, že sa cíti prepracovaný a tak sa nemôže zaviazať, že úlohu zdoľá. Navrhuje, aby povereník postúpil „vec“ sekcii B PŠO, kde to patrí odborom vedy a umenia (aj národné ceny), a spolupracovať by mohlo Povereníctvo informácií.

I. zjazd umelcov a vedeckých pracovníkov sa konal 27.—28. augusta v B. Bystrici v rámci osláv 1. výr. SNP. Hlavný referát predniesol L. Novomeský. (Podrobnosti v: Sborník z I. zjazdu . . . , 1946.)

lo ujasniť a prehĺbiť aj prácu osvetovú, školskú a vôbec ideologickú, vykonávanú dnes úradmi Národnej rady. Ako detail, na ktorý nesmieme zabudnúť pri uskutočňovaní takejto konferencie, spomenul som si na toto: konferencia musí vzdať česť spisovateľke Alžbete Göllnerovej, zavraždenej v Kremničke, Novákovi, ktorý padol za povstania, potom musí vzdať česť zabitým českým spisovateľom, Vančurovi, Čapkovi a ostatným, skrátka, atmosféra musí byť symbolizovaná podľa mojej mienky týmito faktami.

Opakujem, premysli si túto vec, čo najskôr daj dohromady malý pohyblivý kolektív, ktorý by vypracoval program konferencie, a to ideove i prakticky, dal sa do spojenia s hlavnými poriadateľmi bystrických osláv a pripravil by všetko pre peknú účasť a pekný priebeh. Nejde o nič svetoborné, myšlienky, ktoré sa tam majú rozoberať, mátaajú vo všetkých hlavách, ide o pár dní usilovnej práce, aby sme rozptýlili hmlu, v ktorej ešte náš kultúrny život nateraz blúdi. Ak by ste uznali za vhodné, jeden referát by som si na starosť vzal pri podmienke, že príslušný materiál mi niekto z priateľov zoženie. Ide mi však skôr o to, aby noví ľudia a nové tváre sa zjavili na scéne. O veci by si ma mohol z času na čas informovať.

Povereník:
L. Novomeský